

**SDUDII ȘI CERCETĂRI: ȘTIINȚE ALE EDUCAȚIEI****CADRUL DE REFERINȚĂ ÎN ELABORAREA STANDARDELOR DE FORMARE  
CONTINUĂ A CADRELOR DIDACTICE DIN ÎNVĂȚĂMÂNTUL SECUNDAR GENERAL  
DIN REPUBLICA MOLDOVA***Vladimir GUȚU, Angela CARA\***Universitatea de Stat din Moldova**\*Institutul de Științe ale Educației*

This article is concerned with the reference framework of the standards for continuous training of general secondary education teachers. In this context general objectives of the continuous professional training, continuous professional training principles, the forms of continuous professional training are presented. Reference framework was on the base of the standards elaboration for the continuous training of general secondary education teachers.

Elaborarea standardelor de formare continuă a cadrelor didactice din învățământul secundar general este motivată de schimbările care se preconizează a fi realizate în sistemul de formare continuă a cadrelor didactice din Republica Moldova:

- trecerea de la un sistem *reglat de ofertă* (instituțiile oferă un anumit tip de formare continuă, iar profesorii, în lipsă de alternativă, urmează ceea ce li se oferă) la un sistem reglat de cererile, interesele și necesitățile reale ale cadrelor didactice;

- deschiderea sistemului către ofertanți multipli de formare și, în consecință, către oferte multiple de formare;

- încurajarea concurenței libere, dar și a parteneriatului între ofertanți diverși de formare, fapt care va duce la ameliorarea calității generale a ofertei;

- încurajarea cadrelor didactice de a-și asuma și construi propriul traseu de formare continuă.

Elaborarea standardelor de formare continuă a cadrelor didactice din învățământul secundar general este motivată de următorii factori:

- menținerea și dezvoltarea competențelor profesionale ale cadrelor didactice în exercițiu;

- motivarea cadrelor didactice pentru formarea continuă;

- necesitatea aplicării eficiente a rezultatelor cercetărilor din domeniul educației;

- ameliorarea și asigurarea calității formării continue a cadrelor didactice;

- profesionalizarea domeniului educațional;

- asigurarea continuității între sistemul de formare inițială și sistemul de formare continuă a cadrelor didactice;

- diversificarea metodelor de formare continuă a cadrelor didactice;

- creșterea responsabilității personale a fiecărui profesor pentru reușita propriei cariere didactice;

- implementarea unui sistem de monitorizare permanentă a carierei didactice a fiecărui cadru didactic/managerial și a progreselor realizate în formarea continuă;

- introducerea sistemului de credite profesionale transferabile în formarea continuă a cadrelor didactice;

- promovarea unei politici eficiente de dezvoltare a personalului didactic care ar asigura respectarea dreptului fiecărui profesor la dezvoltarea profesională;

- elaborarea unor mecanisme/proceduri care ar garanta corespunderea dintre politica de dezvoltare a personalului și necesitățile cadrelor didactice/manageriale;

- proiectarea programelor de formare continuă din perspectiva asigurării calității educației;

- extinderea cooperării internaționale și transfrontaliere între instituțiile de formare continuă a cadrelor didactice;

- asigurarea mobilității formatorilor și a cadrelor didactice;

- motivarea cadrelor didactice pentru învățarea pe întreg parcursul vieții.

Formarea profesională continuă se integrează în esența educației permanente sau educației pe parcursul întregii vieți, prin care este reconsiderat raportul dintre formarea profesională inițială și formarea continuă. Formarea continuă este axată pe patru tipuri fundamentale de învățare ce constituie pilonii cunoașterii profesionale:

- *a învăța să fii*, ceea ce înseamnă dobândirea instrumentelor de cunoaștere educațională;
- *a învăța să faci*, ceea ce înseamnă că individul intră în relație cu mediul educațional;
- *a învăța să trăiești împreună cu alții*, ceea ce înseamnă a putea coopera cu alții participând la activitățile educaționale;
- *a învăța să fii și a învăța să devii*, aceasta reprezentând elementul valoric rezultat din cele trei menționate anterior.

În conformitate cu **Strategia formării profesionale continue în sistemul educațional din Republica Moldova (proiect)**, formarea profesională continuă în sistemul educațional din Republica Moldova este centrată pe realizarea următoarelor deziderate:

- acumularea, inovarea și producerea de noi cunoștințe în scopul formării profesionale continue;
- monitorizarea performanțelor și a procesului de dezvoltare a elevului;
- respectarea necesităților și caracteristicilor personale ale elevului în funcție de vârstă;
- dezvoltarea competențelor de activitate în echipă și de comunicare eficientă, crearea și menținerea unui mediu de înțelegere și respect;
- dezvoltarea competențelor pentru proiectarea și aplicarea noilor tehnologii educaționale și informaționale;
- comunicarea pedagogică, comunicarea cu părinții și comunitatea;
- dezvoltarea capacităților de autoinstruire, autoevaluare, monitorizare și perfecționare a practicii profesionale.

Formarea profesională continuă are ca **obiective generale**:

- modernizarea și dezvoltarea sistemului de formare continuă a cadrelor didactice în raport cu cerințele societății contemporane și tendințele pe plan internațional;
- integrarea formării continue a cadrelor didactice într-un sistem educațional unitar;
- integrarea sistemului de formare continuă a cadrelor didactice în contextul reformei educaționale în Republica Moldova;
- stabilirea cadrului motivațional pentru formarea continuă a cadrelor didactice;
- facilitarea integrării sociale a persoanelor în concordanță cu aspirațiile lor profesionale și cu necesitățile sistemului de învățământ;
- crearea unor condiții favorabile pentru dezvoltarea și realizarea maximă a potențialului intelectual și creativ al cadrelor didactice;
- recalificarea, reconversia determinată de restructurarea sistemului de învățământ;
- asigurarea valorificării și dezvoltării curriculumului național;
- asigurarea implementării noilor tehnologii educaționale și informaționale.
- profesionalizarea carierei didactice în Republica Moldova;
- dezvoltarea unei „piețe a programelor de formare continuă” bazate pe un sistem concurențial loial, prin intermediul căreia cadrele didactice să beneficieze de o ofertă diversificată din partea furnizorilor de formare continuă;
- managementul schimbării prin formarea continuă a cadrelor didactice;
- realizarea continuității între formarea inițială, continuă și recalificarea cadrelor didactice.

Formarea profesională continuă a personalului didactic ca răspuns la oferta educațională și la nevoile, interesele personale ale cadrelor didactice se axează pe un set de principii ale formării profesionale continue.

**Principiile formării profesionale continue:**

- **principiul descentralizării și al flexibilizării** se exprimă în caracterul democratic, diversificat și integral al formării continue ca sistem și subsistem al paradigmei educaționale, orientând parcursul/demersul formării continue la cerințele cadrelor didactice atât sub aspectul tematicii oferite, cât și al gestionării formelor de organizare și a duratelor aferente;
- **principiul eficienței** presupune o folosire cât mai rațională a resurselor umane (formatori naționali, centrali, locali certificați) și a programelor de formare continuă (elaborate de către instituțiile educaționale specializate de formare continuă) prin modalități structurate și procedurale care să asigure atât formarea de calitate, cât și co-formarea și dezvoltarea formatorilor;
- **principiul compatibilizării** sistemului de formare continuă din Republica Moldova cu standardele europene, cu necesitățile sociale și educaționale naționale;

- **principiul selecției și al ierarhizării culturale** se referă la flexibilizarea programelor de formare continuă în raport cu necesitățile identificate ale formabililor. Oferta programelor de formare continuă a cadrelor didactice trebuie să fie suficient de diversă și să integreze abordări culturale diverse care favorizează cunoașterea și învățarea umană;

- **principiul funcționalității** presupune racordarea subiectelor propuse în cadrul programelor de formare continuă la vârsta participanților, la nivelul de dezvoltare personală a participanților, la particularitățile psihologice specifice generațiilor diferite de formabili;

- **principiul coerenței** presupune integrarea domeniilor și subdomeniilor de formare continuă astfel încât să favorizeze învățarea pe tot parcursul vieții și dobândirea de competențe;

- **principiul egalizării șanselor prin educație și al asigurării parcursului individualizat** – tematica de formare va favoriza atât formarea continuă cerută pe piața muncii în baza analizei cererii de formare continuă și a previziunii, cât și facilitarea accesului la reprofilare.

- **principiul axării pe nevoile cadrelor didactice** – tematica și experiențele de învățare trebuie să vină în sprijinul mării diversități a vieții sociale, să fie centrate pe soluționarea de situații – probleme reale sau similare din viața reală, pe libertatea în alegerea programelor de formare continuă.

Formarea profesională continuă a cadrelor didactice se realizează în intervalul de cinci ani în instituții educaționale de formare profesională continuă specializate, universități și în alte tipuri de instituții de învățământ de stat ori private, care sunt acreditate sau care activează în bază de licență și sunt abilitate pentru această activitate în conformitate cu legislația în vigoare. Formarea profesională continuă se realizează în baza programelor speciale, elaborate și aplicate de instituțiile cu activitate în domeniu.

**Formele de formare profesională** continuă sunt:

- cursuri organizate de angajatori în cadrul unității proprii sau de instituțiile specializate în formarea profesională;

- cursuri și programe de formare sau recalificare;
- stagii și specializări în unități din țară sau din străinătate;
- seminare, conferințe, mese rotunde, ateliere, traininguri;
- cursuri de formare continuă la distanță;
- alte forme prevăzute de actele normative reglatoare.

Formarea continuă se manifestă pe următoarele **coordonate**:

- formarea continuă ca perfecționare, realizată prin aprofundarea pregătirii începute în perioada formării inițiale, ca necesitate de adaptare la schimbările care intervin într-un anumit domeniu profesional pe parcursul timpului de activitate și cărora personalul didactic trebuie să le facă față. În acest context, se avansează seturi de cunoștințe, capacități noi care dau posibilitatea exercitării unei profesii la un nivel constant de competență;

- formarea continuă ca reconversie profesională, realizată prin însușirea unui ansamblu de cunoștințe, capacități, deprinderi într-un domeniu apropiat, complementar celui dat de formarea inițială; în acest caz, formarea continuă pornește de la pregătirea profesională pe care persoanele o au deja și construiește pe acest fundament existent noi modalități de răspuns necesare activării într-un domeniu profesional apropiat.

Formarea profesională continuă se preconizează a fi realizată în cadrul următoarelor **opțiuni**:

- 1) asumarea responsabilităților de către cadrele didactice pentru formare continuă proprie;
- 2) proiectarea formării continue de către instituția specializată în conformitate cu programele de formare continuă.

Cadrul de referință prezentat a stat la baza elaborării standardelor de formare continuă a cadrelor didactice din învățământul secundar general din Republica Moldova.

#### **Bibliografie:**

1. Agenția Națională Socrates EURYDICE; Rețeaua de Informare despre educație în Comunitatea Europeană. Formarea continuă a cadrelor didactice în Uniunea Europeană și în statele AELS/SEE. - București: Editura Alternative, 2002.
2. Coroi Eugen, Gremalschi Anatol, Vicol Nelu, Cara Angela. The Prospects of Teacher Education in South – east Europe, National report. Centre for Educational Policy Studies of Education, University of Ljubjana, Faculty of Education, Ljubjana, 2006.
3. Baci Sergiu, Cara Angela. Standarde pentru școala democratică. - Chișinău: Societatea Independentă pentru Drepturile Omului, 2003.

4. Bălan Mikaela Didgard (coordonator). Standard ocupațional, profesor gimnaziu – liceu. Consiliul pentru Standarde Ocupaționale și Atestare. - București, 2002.
5. Gliga Lucia (coordonator). Standarde profesionale pentru profesia didactică. - București: Polisib SA, 2002.
6. Guțu Vladimir, Muraru Elena, Dandara Otilia. Proiectarea standardelor de formare profesională inițială în învățământul universitar. Ghid metodologic. - Chișinău: CE USM, 2003.
7. Guțu Vladimir. Dezvoltarea și implementarea curriculumului în învățământul gimnazial: cadru conceptual. - Chișinău: Grupul Editorial Litera, 2000.
8. Iosifescu Șerban (coordonator). Management educațional pentru instituțiile de învățământ. - București: Institutul de Științe ale Educației, 2005.
9. Patrașcu Dumitru, Crudu Valentin, Dunas Tudor. Standarde și standardizare în învățământ. - Chișinău: Univers Pedagogic, 2006.
10. Pâslaru Vlad, Gârneț Gheorghe, Tiron Ștefan etc. Reformarea sistemului educațional. Institutul de Politici Publice. - Chișinău: Editura Arc, 2001.
11. Petrovici Constantin. Competențe profesionale ale învățătorului impuse de reforma învățământului pe plan european. Tradiții și inovații în școala mileniului III. - Iași: ASS, 2005.
12. Popa Vitalie. Dezvoltarea unității educaționale. Un model funcțional de asigurare a calității. - Chișinău: Arc, 2006.
13. Păcurari Otilia, Callo Tatiana. Formarea profesională continuă. Ghid metodologic. - Chișinău, 2003.
14. Rudic Gheorghe, Bolboceanu Ludmila, Varban Maria, Roman Maria. Instruirea continuă a cadrelor didactice și manageriale. - Chișinău: Univers Educațional, 2005.
15. Sistemul de evaluare și certificare a competențelor profesionale. Consiliul pentru Standarde Ocupaționale și Atestare. - București, 2002.

*Prezentat la 19.11.2007*